

Een deskundige gemeente

Kennis voor stedelijke opgaven 2026-2030

12 maart 2026

[redacted] *Chief Science Officer van gemeente Amsterdam*

Inhoudsopgave

Inleiding 3

1. De opgave: een deskundige gemeente die grote uitdagingen van de stad aankan 4
2. Doel en ambities 6
3. Scenario’s 7
4. Werkwijze en fasering 17
5. Randvoorwaarden 18

Referenties 19

Inleiding

Dit stuk is geschreven om scenario's te schetsen hoe het bureau van de Chief Science Officer (CSO) in de periode 2026-2030 kan functioneren. De CSO heeft de opdracht om de stedelijke kennisinfrastructuur te versterken, en te stimuleren dat besluitvorming en beleidspraktijken onderbouwd zijn door hoogwaardige kennis. Dit stuk geeft daarmee invulling aan twee opdrachten:

1. B&W besluit van 2 februari 2026 waarin een bestuursopdracht is vastgesteld om inzicht te geven wat het voldoen aan het verzoek van de kennisinstellingen in de regio Amsterdam (o.a. UvA, VU, HvA) om tot een ambitieuze kennisagenda te komen, als basis voor een meerjarige, impactvolle samenwerking met Amsterdamse (mbo, hbo, en wo) kennisinstellingen;

2. Opdracht dd. 4 december van het GMT van de gemeente Amsterdam om alternatieve dekking en mogelijke besparingsopties voor openresearch.amsterdam in beeld te brengen.

We beantwoorden de vragen met een viertal scenario's die gaan over de mate van thematische prioritering en centrale organisatie van (externe) kennis en onderzoek. De gemeente kan dan een keuze maken uit deze scenario's.

In alle scenario's krijgt openresearch.amsterdam een kleinere rol, en in scenario 1 wordt het platform volledig afgeschaald en er netto bezuinigd op het CSO-team. In scenario 3 en 4 wordt de kennisfunctie versterkt en de samenwerking met kennisinstellingen geïntensifieerd rondom een kennis- en leeragenda.

In dit document wordt alleen gekeken naar de kostenkant; er worden geen uitspraken gedaan over alternatieve dekkingsbronnen, omdat dit deels in handen is van toekomstige (coalitie)onderhandelingen.

1. De opgave: een deskundige gemeente die grote uitdagingen van de stad aankan

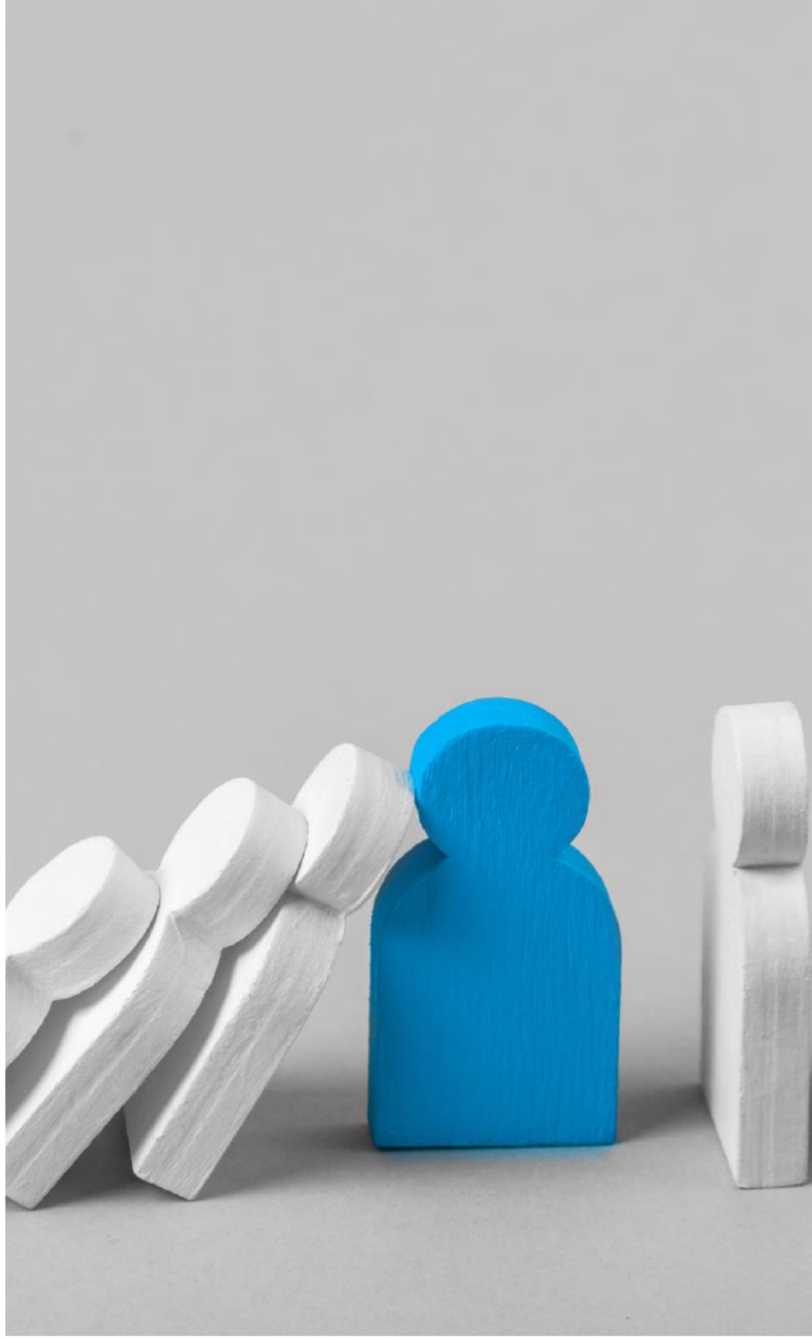
Amsterdam staat voor grote, domeinoverstijgende transities. De stad moet zich aanpassen aan klimaatverandering, met steeds vaker hitte, wateroverlast en druk op de leefbaarheid in wijken, terwijl tegelijkertijd de woningnood oploopt, de ongelijkheid tussen Amsterdammers groeit, de zorg onder druk staat en vraagstukken rond veiligheid en bestaanszekerheid complexer worden.

Deze opgaven raken direct het dagelijks leven van inwoners: van hittestress in dichtbebouwde buurten tot kansenongelijkheid in onderwijs en werk, van betaalbaar wonen tot een gezonde leefomgeving. Juist bij dit soort domeinoverstijgende, middellange termijn vraagstukken is effectief beleid niet vanzelfsprekend. Het vraagt om scherpe keuzes, een overheid die snel leert van wat wel en niet werkt, en besluitvorming die stevig is onderbouwd met kennis uit de wetenschap, praktijk en de stad zelf.

De gemeente beschikt over een uitzonderlijk rijk kennisecosysteem. Universiteiten, hogescholen, kennisinstituten, maatschappelijke organisaties, bedrijven en de gemeente zelf produceren voortdurend nieuwe inzichten over grootstedelijke vraagstukken. Met initiatieven als het digitale en autonome kennisplatform openresearch.amsterdam bestaat er bovendien een infrastructuur om veilig en op transparante wijze kennis te delen tussen gemeente, kennisinstellingen, nutsbedrijven en maatschappelijke partners.

De ambitie is helder: deze kennis moet bijdragen aan beter beleid, effectievere uitvoering en zichtbare maatschappelijke impact in de stad. Onderzoek en (wetenschappelijke) inzichten als onderbouwing van bestuurlijke en beleidskeuzes, innovaties in wijken en het vermogen van de gemeente om te leren, bij te sturen en eventueel te stoppen met beleid.

Tegelijkertijd benutten we de kracht van deze kennisinfrastructuur nog niet optimaal. Kennis over stedelijke vraagstukken is verspreid over verschillende organisaties, projecten en afdelingen. Voor beleidsmakers en bestuurders is het daardoor niet altijd eenvoudig om snel zicht te krijgen op wat we al weten, welke inzichten beschikbaar zijn en wie (binnen én buiten de gemeente) met die kennis bezig is.

Ook ontbreekt een structureel raamwerk om kennis uit het Amsterdamse kennisecosysteem op (middel)langetermijn systematisch te verbinden aan en te benutten voor de grote, domeinoverstijgende opgaven van de stad. Daardoor blijft waardevolle kennis regelmatig hangen in afzonderlijke projecten of instellingen, terwijl de stad juist behoefte heeft aan toepasbare inzichten die helpen om beleid te verbeteren en sneller (praktijk)oplossingen te vinden.

Deze versnippering heeft directe gevolgen voor de bestuurlijke slagkracht van de gemeente. Zonder samenhangende kennisinfrastructuur ontstaat het risico op dubbel onderzoek, gemiste inzichten en beleid dat onvoldoende leert van eerdere ervaringen. Juist in een tijd waarin het vertrouwen van inwoners in de overheid samenhangt met zichtbare resultaten in de stad, is het cruciaal dat de gemeente systematisch leert en kennis effectief inzet voor maatschappelijke opgaven.

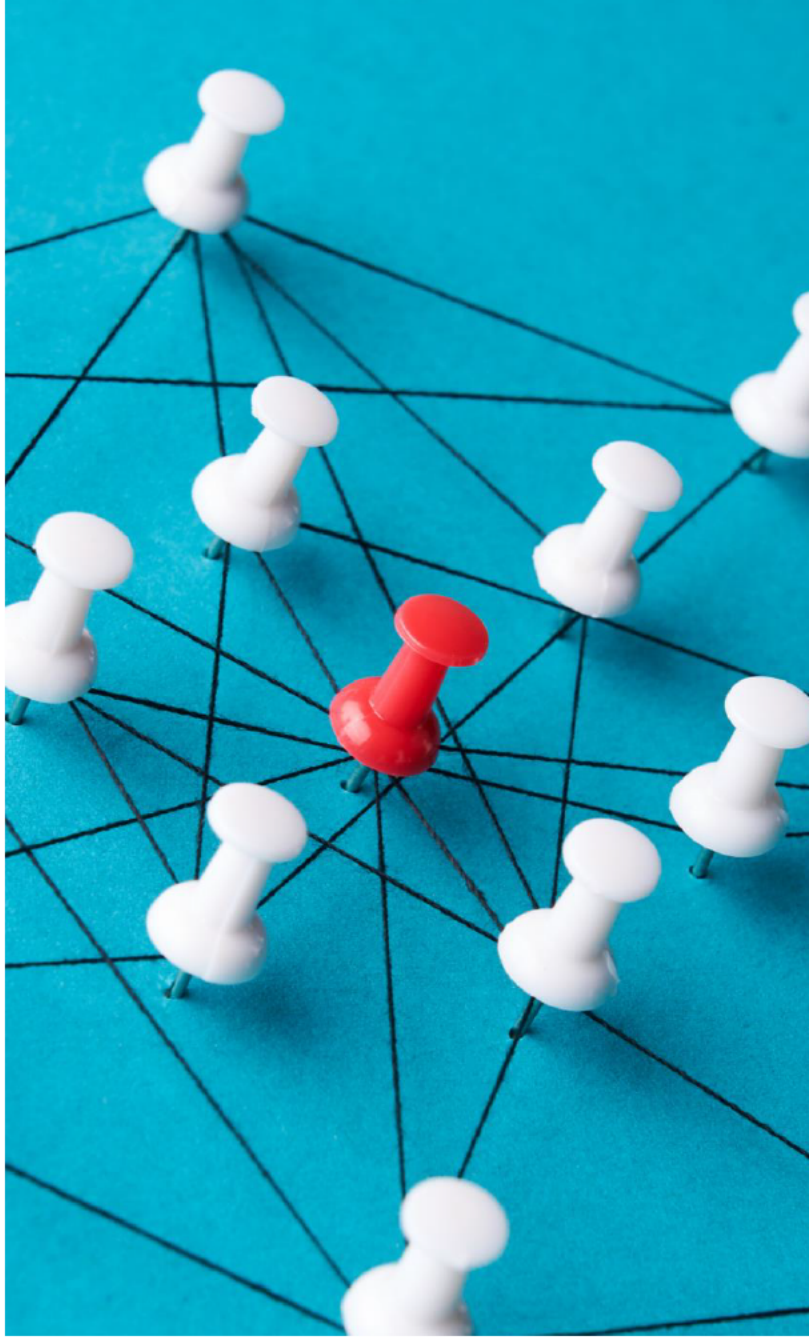
Dat vraagt om een deskundige overheid die verschillende soorten kennis, wetenschappelijk, professioneel en ervaringsgericht, samenbrengt en doelgericht inzet voor de grote transities waar de stad nu voor staat.

Daarom stellen wij voor om kennis en onderzoek, zowel binnen de gemeente als in samenwerking met de kennisinstellingen, structureler te organiseren rondom een aantal grote stedelijke vraagstukken. Je kunt dan bijvoorbeeld denken aan klimaatadaptatie in kwetsbare wijken, het verkleinen van kansenongelijkheid, de toekomst van wonen en werken in de stad, of de gezondheid van Amsterdammers.

Door kennis expliciet te verbinden aan deze maatschappelijke opgaven kan de gemeente sneller leren wat wérkt in beleid en uitvoering (denk aan pilots in wijken, gezamenlijke onderzoeksprogramma's en een betere vertaling van wetenschappelijke inzichten naar beleid). Internationale literatuur over City-University Partnerships laat zien dat steden bewust keuzes maken in de mate van regie en intensiteit van samenwerking met kennisinstellingen. Sommige steden kiezen voor een sterk gecoördineerde aanpak, waarbij kennisinstellingen en gemeente intensief samenwerken aan stedelijke missies. Andere steden werken meer projectmatig samen (Torfing et al, 2024).

Amsterdam bevindt zich momenteel relatief aan de decentrale kant. De vraag is daarom niet óf wij samenwerken met kennisinstellingen, dat gebeurt al intensief, maar hoe bewust en samenhangend wij die samenwerking organiseren rond de stedelijke transities van de stad.
Dit vraagt om een expliciete bestuurlijke keuze, waarbij voortgebouwd kan worden op sterke voorbeelden binnen de organisatie.

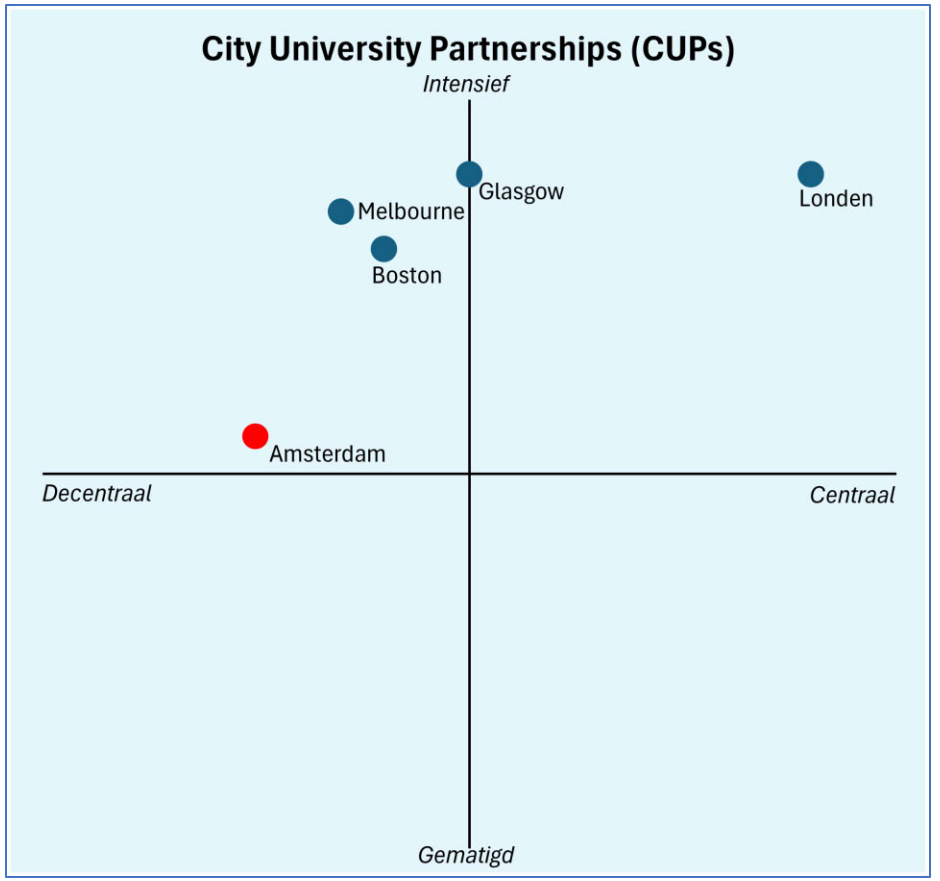
Dit vraagt om een expliciete bestuurlijke keuze, waarbij voortgebouwd kan worden op sterke voorbeelden binnen de organisatie.

Hieronder leggen wij vier scenario’s voor hoe de gemeente kennis en onderzoek kan inzetten voor stedelijke opgaven en daarvoor een ondersteunende kennisinfrastructuur kan inrichten die ambtelijk vakmanschap versterkt en het gebruik van kennis in beleid stimuleert.

Elk scenario beschrijft een mogelijke inrichting van de kennisfunctie van de gemeente, de rol van de Chief Science Officer en het CSO-team, en de inzet van instrumenten zoals openresearch.amsterdam. De scenario’s maken inzichtelijk welke keuzes bijdragen aan een sterkere kennisinfrastructuur die bestuurders, beleidsprofessionals en onderzoekers beter ondersteunt bij de grote opgaven van de stad.

Hieronder leest u de doelstelling (2) de uitwerking van de vier scenario's met financiële kaders (3), de werkwijze en fasering (4) en randvoorwaardelijkheden (5).

2. Doel en ambities

De bestuursopdracht heeft twee samenhangende doelen:

1. **Maatschappelijk-bestuurlijk:** vergroten van slagkracht op urgente grootstedelijke (transitie)opgaven door gerichte, samenhangende inzet van kennis en onderzoek binnen en tussen de gemeente en kennisinstellingen.

2. **Organisatorisch:** versterken van een professionele, lerende gemeentelijke kennis- en onderzoeksfunctie die beleid en uitvoering systematisch ondersteunt.

De aanpak van de bestuursopdracht loopt langs twee hoofdlijnen:

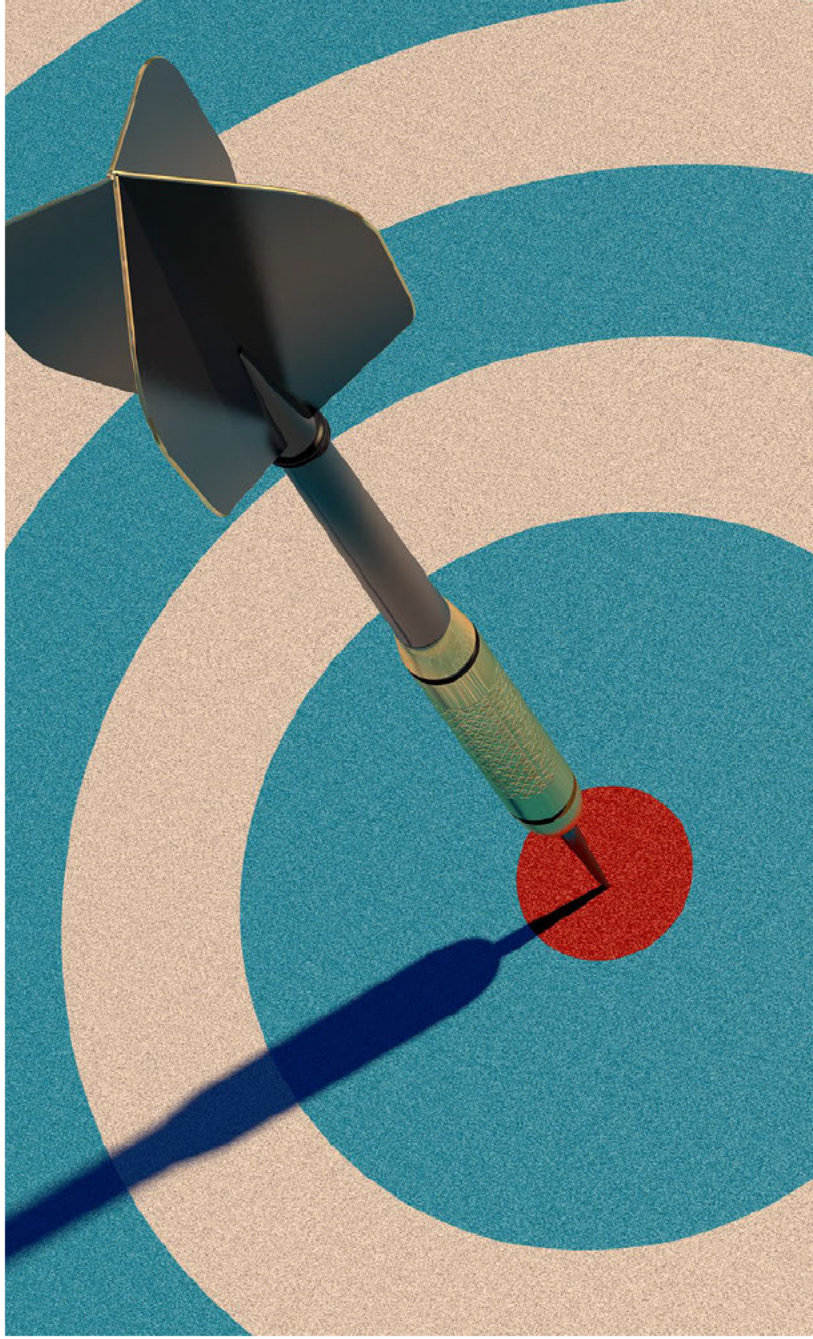
1. De mate waarin (extern) onderzoek en kennis meerjarig en in samenhang wordt geprogrammeerd rondom een aantal domein-overstijgende, grootstedelijke vraagstukken;

2. De mate waarin de gemeentelijke kennisinfrastructuur wordt bestendigd, waar de voorgaande hoofdlijn op geënt is.

Afhankelijk van het gekozen scenario, moet deze gezamenlijke en gerichte aanpak resulteren in:

- Afhankelijk van de gekozen ambitie, een meer of gelijkblijvende, en impactvolle samenwerking met stedelijke kennisinstellingen rondom stedelijke transities
- Een betere doorwerking van (externe) kennis in beleid en uitvoering
- Betere toerusting van bestuurders en ambtenaren met kennis en feiten om hun werk te onderbouwen en te verantwoorden
- Meer samenwerking en synergie tussen clusters die op domein overstijgende vraagstukken werken
- En minder versnippering van onderzoek.

De twee hoofdlijnen worden nader beschreven aan de hand van de scenario's en daarbij het in te zetten instrumentarium, de voor- en nadelen en financiële kaders.

3. Scenario’s

Hieronder worden vier scenario’s geschetst voor de inrichting van de gemeentelijke kennisfunctie en de samenwerking met Amsterdamse kennisinstellingen. De scenario’s variëren in ambitie, regie en intensiteit van samenwerking en in de mate waarin de gemeente kennisontwikkeling centraal organiseert en thematisch programmeert.

Het spectrum loopt van een minimale kennisfunctie waarin kennisontwikkeling primair binnen afzonderlijke directies plaatsvindt, tot een gecentraliseerde strategische kennisinfrastructuur waarin onderzoek programmatisch wordt ingezet voor stedelijke transities en de gemeente investeert in kennisontwikkeling door kennisinstellingen.

Door deze scenario’s naast elkaar te zetten wordt duidelijk welke keuzes mogelijk zijn in programmering, instrumentarium en benodigde middelen.

Scenario	0. Afschaffen *	1. Decentraal, afbouw	2. Intern professionaliseren	3. Strategisch verbinden	4. Stedelijk programmeren
Kern	Afschaffen van (het bureau van de) Chief Science Officer. Om invulling te geven aan de wens structureel te bezuinigen kan bureau CSO worden afgeschaft.	Minimale centrale kennisfunctie; kennisontwikkeling en samenwerking met kennisinstellingen blijven volledig bij directies.	Interne kennisfunctie wordt versterkt binnen clusters; focus op beter organiseren, delen en benutten van kennis.	Gerichte meerjarige samenwerking met kennisinstellingen op een beperkt aantal stedelijke transities, met lichte regie vanuit CSO.	Kennisontwikkeling en -benutting worden onderdeel van centrale sturing op transities, programmatische inzet van onderzoek en innovatie.
Wijziging	Afschaffen: 7 FTE inclusief part-time leerstoel die gemeente betaalt.	Versoberen en decentraliseren	Intern professionaliseren	Gerichte samenwerking versterken	Institutioneel transformeren
Regie	**n.v.t**	Bij afzonderlijke directies	Bij clusters, met lichte coördinatie	In de lijn, met lichte stedelijke regie en samenhang vanuit CSO	Op stedelijk niveau, met regie vanuit CSO en bestuurlijke verankering
Programma	**n.v.t.**	Losse beleidsvragen en projecten	Clusteropgaven en domein specifieke kennisagenda’s	2-3 stedelijke transities via meerjarige kennisagenda’s	3-5 stedelijke transities via stedelijke kennis- en leeragenda’s
Samenwerking	**n.v.t.**	Ad hoc, per project of programma	Gerichter per cluster	Meerjarig en strategisch, met grootste kennisinstellingen in kenniscoalities	Programmatisch, via calls, consortia en mogelijk lectoraten/leerstoelen/practoraten
Rol van CSO	**n.v.t.**	Netwerk, advies en signalering	Faciliteren, prioriteren en kennisdeling/leervermogen ondersteunen	Verbinden, regisseren, kwaliteit bewaken en randvoorwaarden organiseren	Programmeren, regisseren, kwaliteit borgen en kennisraad organiseren
Instrumentarium	**n.v.t.**	Netwerkfunctie en advisering; matchmaking tussen ambtenaren en onderzoekers; incidentele kennisdialogen; PhD-regeling.	Ondersteuning bij kennisagenda’s en onderzoeksjaarplannen; kennisdialogen en interne kennisbijeenkomsten; leersessies ambtelijk vakmanschap.	Meerjarige kenniscoalities; werkplaatsen en living labs; policy fellowships; factsheets “stand van de wetenschap”; PhD-uitwisselingen.	Onderzoeks- en innovatiecalls; stedelijke onderzoeksprogramma’s; kennisraad; leerstoelen/ lectoraten/ practoraten op transities; living labs en experimenterruimte.

*Dit scenario is achteraf toegevoegd

Scenario		1. Decentraal, afbouw	2. Intern professionaliseren	3. Strategisch verbinden	4. Stedelijk programmeren
Openresearch	**n.v.t.**	Afschalen binnen twee jaar; archiveren bij Stadsarchief	Eenvoudig gemeentelijk kennisplatform voor ontsluiting en delen van kennis	Functioneel platform voor vindbaarheid, overzicht, verbinding en AI-ondersteunde ontsluiting	Centrale stedelijke kennisinfrastructuur met transitiepagina's, AI-ondersteunde overzichten en impactmonitoring
Effect stad, burger	Goedkoop, maar minste samenhang, transparantie en lerendvermogen op stedelijke vraagstukken.	Goedkoper en eenvoudiger georganiseerd, maar minder samenhang, transparantie en lerend vermogen op stedelijke vraagstukken	Betere onderbouwing van beleid binnen domeinen en meer interne samenhang, maar beperkte doorwerking op stedelijke transities	Betere inzet van kennis op grote opgaven, sterkere verbinding tussen onderzoek, beleid en uitvoering, en groter lerend vermogen	Maximale samenhang en bestuurlijke slagkracht; kennis wordt direct ingezet voor sturing, opschaling en bijsturing op transities
Belangrijkste keerzijde	Hiermee wordt dan geen invulling gegeven aan de wens van de kennisinstellingen voor hechtere samenwerking	Versnippering van kennis, minder structurele samenwerking met kennisinstellingen en minder zichtbaar kennisgebruik	Blijft vooral domein specifiek, beperkte samenhang tussen domeinen en mogelijk minder structurele inzet van externe kennis op transities. Platform niet doorontwikkeld/	Vereist blijvende inzet van partners, extra coördinatie en focuskeuzes tussen transities	Zwaardere governance, minder flexibiliteit in de lijn, en hoogste uitvoerings- en organisatiebelasting
Financieel effect t.o.v. huidig (≈)	**⬇ € 1.1M p/j**	**⬇ € 350k p/j**	**⬇ € 70k p/j**	**⬆ € 500k p/j**	**⬆ € 1.5M p/j**

Scenario 1: Minimale centrale kennisfunctie (afbouw)

In dit scenario wordt kennisontwikkeling en – benutting onderdeel van de centrale sturing op stedelijke transities, met meerjarige onderzoeksprogramma's, geoormerkt budget en bestuurlijke verankering.

Kern
Dit scenario beschrijft een minimale invulling van de stedelijke kennisfunctie, waarin samenwerking met kennisinstellingen primair plaatsvindt op initiatief van afzonderlijke directies. Er is geen stedelijke regie op kennisontwikkeling. Directies bepalen zelfstandig of, wanneer en met welke kennisinstellingen zij samenwerken. Hoewel er per programma veel kennisontwikkeling kan plaatsvinden, is de samenhang tussen domeinen beperkt en daardoor de doorwerking naar stedelijke transities mogelijk ook. In dit scenario bouwen we binnen twee jaar het gemeentelijk kennisplatform volledig af. De samenwerking op Open Research met de ruim dertig aangesloten kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, nutsbedrijven en overheden in de MRA wordt afgerond.

Programmering
In dit scenario ligt de verantwoordelijkheid voor kennisontwikkeling volledig bij afzonderlijke directies en programma's. Directies formuleren hun eigen kennisvragen en zetten onderzoek uit binnen hun eigen beleidsopgaven. Samenwerking met kennisinstellingen wordt per project of programma georganiseerd. Er is, in tegenstelling tot de bestuursopdracht die voorligt, geen gemeentebrede governance voor samenwerking met kennisinstellingen (m.u.v. bestaande samenwerkingen) en geen gezamenlijke programmering van onderzoek rond stedelijke transities.

Rol en instrumentarium CSO
De Chief Science Officer vervult in dit scenario primair een netwerkfunctie, een adviesfunctie en een signalerende functie. Het CSO-team ondersteunt bestuur en directies bij het leggen van contacten met kennisinstellingen en het vinden van relevante expertise.

De belangrijkste instrumenten van de CSO zijn:
- Matching tussen ambtenaren, ontwerpers en onderzoekers binnen en tussen de gemeente
- Advies aan bestuur en directies met betrekking tot (externe) kennis en onderzoek en relaties met kennisinstellingen
- Incidenteel: kennisdialogen en andere bijeenkomsten
- Representatie en deelname aan nationale en internationale kennisnetwerken
- Coördinatie van de gemeentelijke PhD-regeling (met HR)

Instrumenten voor structurele samenwerking, voor het opzetten van gezamenlijke onderzoeksprogramma's of gemeentebrede kennisagenda's worden niet ontwikkeld.

- openresearch.amsterdam: Volledige afschaling binnen twee jaar, archivering data bij Stadsarchief.

Financiering
CSO: budget van 1,1 miljoen voor CSO wordt afgeschaald tot ca. 6,5 ton. Dit door vervallen 2,9 FTE redactietaken en ontwikkelingsbudget openresearch.amsterdam.

Middelen vanuit directies: komen uit bestaande personele capaciteit voor onderzoek en kennis + bestaande middelen voor onderzoek en innovatie (*is niet geoormerkt – inschatting is daardoor moeilijk te maken).

Effecten van dit scenario

+	-
Besparing op centrale kennisinfrastructuur: middelen kunnen worden ingezet voor primaire beleids- en uitvoeringsopgaven.	**Minder structurele samenwerking met kennisinstellingen:** samenwerking blijft projectmatig en afhankelijk van losse initiatieven.
Eenvoudige organisatie: kennisontwikkeling ligt volledig bij directies en sluit direct aan bij hun beleidsopgaven. Hierdoor kan onderzoek sneller worden ingezet voor uitvoeringsvragen in de stad.	**Minder samenhang tussen domeinen:** kennisontwikkeling blijft versnipperd over programma's en draagt minder bij aan gezamenlijke stedelijke opgaven.
Beperkte maar gerichte rol voor CSO: een kleine centrale functie blijft bestaan voor netwerkvorming en advisering.	**Minder transparantie van kennis:** voor inwoners en partners is minder inzichtelijk welke kennis de gemeente gebruikt bij beleid en besluitvorming.

Scenario 2: Interne kennisfunctie versterken (Stabiliseren)

In dit scenario versterkt de gemeente de interne kennisfunctie gericht op het ontwikkelen en benutten van kennis en onderzoek voor domein opgaven. Zij kiest er niet voor om kennisontwikkeling stedelijk of meerjarig met kennisinstellingen te programmeren.

Kern
In dit scenario stabiliseert en versterkt de gemeente haar eigen interne kennisfunctie, gericht op het delen van kennis en onderzoek, het (laten) doen van onderzoek voor beleid en uitvoering, en resultaten te betrekken bij beleidskeuzes en uitvoeringspraktijken. Hiervoor wordt een clusteraanpak van onderzoek en kennis ingericht, waarbij clusters van directies ambities formuleren en regie voeren op de inzet op kennis en onderzoek voor clusteropgaven. Samenwerking met kennisinstellingen vindt – net als scenario 1 - plaats wanneer specifieke expertise nodig is op beleidsterreinen binnen de clusters, bestaande meerjarige samenwerkingsverbanden daargelaten. Binnen dit scenario behouden we openresearch als eenvoudig gemeentelijk platform om kennis te delen, maar de nadruk verschuift naar het bruikbaar maken van kennis en onderzoek voor bestuurlijke en beleidskeuzes. Op bestuurlijk niveau vindt een jaarlijkse uitwisseling plaats.

Programmering
De programmering van kennis en onderzoek ligt in dit scenario primair binnen de (clusters van) directies in de gemeentelijke organisatie. Directies formuleren hun eigen kennisvragen en onderzoeksbehoeften in aansluiting op beleidsopgaven en uitvoeringsprogramma's en ambities van de clusters. Ze ontwikkelen onderzoeksjaarplannen en/of meerjarige kennis (en innovatie) agenda's met prioritering en fasering van onderzoek en samenwerking met kennisinstellingen en andere kennispartners. Zo'n clusteraanpak maakt het mogelijk om gerichte keuzes te maken en middelen effectiever in te zetten op de grote opgaven van de clusters. Er wordt geen gemeentebrede onderzoeksprogrammering ingericht rond grote transities en er is geen gemeente-brede agenda met kennisinstellingen.

Rol en Instrumentarium CSO
De CSO ondersteunt (clusters van) directies bij het in kaart brengen, prioriteren en bijeenbrengen van onderzoek en kennis binnen de context van het cluster en de stedelijke opgaven. Het helpt directies bij het opstellen van kennisagenda's die de basis vormen voor inzet en samenwerking met kennisinstellingen en ondersteunt bij concrete onderzoeksopdrachten en samenwerkingsinitiatieven met kennisinstellingen. In nauwe samenwerking met O&S en de directies stuurt het CSO-team op synergie tussen losse onderzoeksprojecten binnen en tussen clusters en stimuleert het ambtelijk vakmanschap om de interne kennisfunctie versterken.

Naast matching en advisering, ook:
- Ondersteuning van directies bij samenhangende kennisagenda's en onderzoeksjaarplannen die aansluiten bij clusteraanpak
- Ondersteuning van onderzoeksopdrachten en concrete samenwerkingsinitiatieven (procesbegeleiding en randvoorwaarden)
- Kennisdialogen en interne kennisbijeenkomsten
- Verbetering van toegankelijkheid van onderzoek, data, kennis voor beleid via openresearch.amsterdam
- Vergroten ambtelijk vakmanschap met leersessies en coördinatie van de gemeentelijke PhD-regeling (met HR)

Financiering
CSO: dit scenario kan uit bestaande middelen gerealiseerd worden door afschalen redactie taken binnen het CSO team. Budget voor CSO wordt ca. 8% minder door afbouw doorontwikkeling openresearch.amsterdam.

Middelen vanuit directies: inzet vanuit clusters voor clusteraanpak van onderzoek en kennis moet komen uit bestaande personele capaciteit voor onderzoek en kennis + bestaande middelen voor onderzoek en innovatie (vereist zijn onderzoeks- en kenniscoördinatoren per directie).

Effecten van dit scenario

+	-
Meer richting en samenhang binnen domeinen: kennisbehoeften rondom clusteropgaven worden systematisch in kaart gebracht en vertaald naar onderzoeksagenda's.	**Beperkte samenhang tussen domeinen:** zonder gezamenlijke programmering rond stedelijke transities blijft kennisontwikkeling vooral domeinspecifiek.
Meer strategische samenwerking met kennisinstellingen: clusters kunnen gerichter partnerschappen ontwikkelen en gezamenlijk subsidies voor onderzoek en innovatie verwerven.	**Minder structurele inzet van externe kennis voor stedelijke transities:** doorwerking van onderzoek naar grote stedelijke opgaven blijft beperkt.
Betere onderbouwing van beleid en bestuur: beleidskeuzes kunnen worden gebaseerd op gevalideerde data, onderzoek en analyse.	
Betere kennisdeling via een eenvoudig kennisplatform: onderzoek en data blijven toegankelijk voor beleidsmakers en partners in de stad.	

Scenario 3: Strategische samenwerking met kennisinstellingen (Versterken)

In dit scenario kiest de gemeente voor gerichte meerjarige samenwerking met kennisinstellingen rond een beperkt aantal stedelijke transities, met lichte regie vanuit de CSO en eigenaarschap in de lijn.

Kern
In dit scenario werken we toe naar een meerjarige, strategische samenwerking met de grootste kennisinstellingen in de stad gericht op het ontwikkelen en benutten van onderzoek en kennis en innovaties op een aantal grote, domeinoverstijgende transitieopgavan van de stad. Als partners co-creëren we kennis en innovaties, benutten we kennis voor concrete (beleids)interventies en producten, en committeren we ons aan het publiekelijk beschikbaar stellen van kennis.

Bestaande samenwerkingen worden daarvoor als basis gebruikt, zoals met het AMS. Het kennisplatform openresearch.amsterdam wordt in dit scenario doorontwikkeld, met AI-ondersteunde kennisoverzichten, koppelingen met gemeentelijke systemen en een eenduidige monitoring van leeropbrengsten en impact.

Programmering
We bouwen effectieve kenniscoalities rondom drie urgente, middellange termijn, transities van ambtenaren onderzoekers, ontwerpers van de gemeente en kennisinstellingen, en breiden dat mogelijk uit met maatschappelijke organisaties, bewoners, ondernemers en bedrijven. (Zie bijlage voor een indicatieve lijst van transitie thema's die na afstemming met het nieuwe college definitief worden ingevuld). We bundelen bestaande kennisvragen, onderzoeksactiviteiten en strategische opgaven in meerjarige kennisagenda's op deze transities, die worden afgestemd met de kennisinstellingen en (waar mogelijk) verbonden aan gezamenlijke onderzoeksinitiatieven. Specifieke transities kunnen leiden tot academische werkplaatsen of onderzoeksconsortia, waarin gemeente, kennisinstellingen en maatschappelijke partners gezamenlijk kennis ontwikkelen en toepassen.

Er worden meerjarige samenwerkingscontracten opgesteld met betrokken kennisinstellingen waarbij de overheid en (toegepaste) wetenschap
gezamenlijk werken aan een onderzoeksagenda die rechtstreeks bijdraagt aan gemeentelijke kennis en beleid. Er vindt periodiek overleg plaats met de betrokken kennisinstellingen op bestuurlijk, strategisch, en tactisch niveau over de ontwikkeling en uitvoering van de gemeentelijke kennisagenda('s) en gezamenlijke onderzoeksprioriteiten.

Rol en instrumentarium CSO
Terwijl het eigenaarschap over de programmering van onderzoek in de lijn belegd wordt, organiseert de CSO de stedelijke samenhang, kwaliteit en regie op de integraliteit van de onderzoeksprogrammering op de transities. Het CSO-team stemt tussen en binnen directies en betrokken kennisinstellingen af, verbindt de kennisvragen aan de onderzoeksprogramma's bij kennisinstellingen en schept de randvoorwaarden voor de samenwerking rond 2-3 grote transities. De belangrijke instrumenten in dit scenario zijn:

- Factsheets voor bestuur over wetenschappelijke stand van zaken
- Werkplaatsen en living labs rond stedelijke transities
- Meerjarige programma’s waarin onderzoekers, beleidsmakers en uitvoerders samen kennis ontwikkelen en toepassen
- PhD-regeling en onderzoeksuitwisselingen (ambtenaren <> kennisinstellingen)
- Policy fellowships (tijdelijke plaatsingen over en weer)
- Kennisdialogen en beleidsateliers voor vertaling naar beleid en uitvoering
- Kennisplatform openresearch.amsterdam als functioneel platform voor vindbaarheid, overzicht en verbinding – we testen met AI of we onderzoek, data, rapportages, etc. beter en efficiënter kunnen verbinden aan beleidsontwikkeling en monitoring van effecten in beleid op transities.

Samen zorgen deze instrumenten ervoor dat kennisontwikkeling en kennisgebruik beter met elkaar verbonden worden.

Financiering
CSO: dit scenario past binnen het budget van 1,1 miljoen voor CSO. Personele capaciteit verschuift van redactie naar kennisregie en valorisatie. Hieronder vallen ook de kosten voor het beheer en (door)ontwikkeling van het kennisplatform openresearch.amsterdam.

Directies: capaciteit voor de kenniscoalities en gezamenlijke programmering moet uit de betrokken directies komen. Per transitie is een kennis- en onderzoekscoördinator nodig en inzet van betrokken programmaleiders.

Ingeschat wordt dat per transitiethema 500 K p/j vrijgemaakt moet worden voor de uitvoering van de kennis (en innovatie) agenda (onderzoek, living labs, werkplaatsen en ander instrumentarium). Dit komt neer op max 1,5 miljoen p/jaar extra middelen uit coalitiemiddelen als ervoor gekozen wordt structureel intensiever aan de kennisfunctie en samenwerking met kennisinstellingen te gaan werken.

Effecten van dit scenario

+	-
Gerichte inzet van kennis op stedelijke transities: meerjarige kennisagenda's verbinden onderzoek, beleid en uitvoering rond een beperkt aantal grote stedelijke vraagstukken.	**Meer coördinatie nodig:** samenwerking tussen directies en kennisinstellingen vraagt extra afstemming en organisatie.
Sterkere samenwerking met kennisinstellingen: meerjarige partnerschappen maken gezamenlijke kennisontwikkeling en innovatie mogelijk.	**Focus op enkele transities:** niet alle beleidsdomeinen krijgen in dezelfde mate aandacht in de kennisagenda.
Meer lerend vermogen van de stad: kennis uit onderzoek en praktijk wordt systematisch benut om beleid te verbeteren en bij te sturen.	**Afhankelijkheid van betrokken partners:** succes vraagt blijvende inzet van kennisinstellingen en gemeentelijke directies.
Betere verbinding tussen onderzoek, beleid en uitvoering: instrumenten zoals werkplaatsen, living labs en fellows versnellen toepassing van kennis in de praktijk.	**Extra inzet van capaciteit en middelen nodig:** samenwerking en programmering rond transities vraagt structurele inzet van directies.
Betere vindbaarheid en benutting van kennis: openresearch.amsterdam ondersteunt kennisdeling, verbinding met experts en AI-ondersteunde ontsluiting.	

Scenario 4: Stedelijke kennisinfrastructuur voor transities (Transformeren)

In dit scenario wordt kennisontwikkeling en – benutting onderdeel van de centrale sturing op stedelijke transities, met meerjarige onderzoeksprogramma's, geoormerkt budget en bestuurlijke verankering.

Kern
In dit scenario kiest Amsterdam voor een gemeentelijke kennisinfrastructuur als onderdeel van de bestuurlijke sturing op transities. Het College stelt drie tot vijf transitieopgaven vast en verbindt daaraan bestuurlijke missies die het wil bereiken. Denk aan oplossingen voor hitte in de stad, of effectiever beleid om ongelijkheid in gezondheid en onderwijs terug te dringen. Rond deze transities en missies worden meerjarige onderzoeks- en innovatieprogramma's ingericht voor kennis- en praktijkontwikkeling, waarvoor een deel van het gemeentelijke kennisbudget wordt geoormerkt en waar mogelijk wordt gematcht met middelen van de kennisinstellingen en externe middelen (bijv. NWO/EU).

De gemeente treedt daarmee niet alleen op als gebruiker van onderzoek, maar als mede-opdrachtgever, agenda-setter en partner in consortia die kennisontwikkeling en toepassing combineren. De gemeente financiert onderzoeksprojecten en -programma's op de transities die door samenwerking tussen kennisinstellingen en maatschappelijke partners wordt uitgevoerd en/of bijzondere leerstoelen, lectoraten en practoraten van kennisinstellingen vanuit een gemeentefonds. Er wordt een kennisraad opgericht die adviseert over de selectie van projecten en programma's, de voortgang bewaakt, en gevraagd en ongevraagd kan adviseren.

Daarnaast blijft de gemeente inzetten op het realiseren en faciliteren van kennisdeling en netwerkversterking vanuit bestaande en nieuw te ontwikkelen onderzoeksprogramma's op de transities. Dit gebeurt zowel online als door middel van fysieke bijeenkomsten en publicaties.

Het stedelijk kennisplatform openresearch.amsterdam wordt doorontwikkeld tot centrale stedelijke kennisinfrastructuur met transitiepagina's, AI-ondersteunde kennisoverzichten, koppelingen met gemeentelijke systemen en een eenduidige monitoring van leeropbrengsten en impact.

Programmering
In dit scenario vindt programmering niet primair plaats vanuit afzonderlijke directies, maar vanuit een stedelijke kennis- en leeragenda met prioritaire kennisvragen, gewenste beleids- en uitvoeringsproducten (bijvoorbeeld handelingsperspectieven, evaluaties, routes om te implementeren en/of op te schalen) en leerdoelen. Kennisinstellingen kunnen aanvragen doen voor meerjarige leertrajecten, programma's en projecten op basis van de onderzoeks- en innovatiecalls. Daarnaast kunnen zij aanvragen doen voor lectoraten, practoraten en leerstoelen die kennis ontwikkelen en toepassen op de transities.

Rol en instrumentarium CSO
De Chief Science Officer voert regie op de stedelijke programmering en is verantwoordelijk voor het (mede) programmering van kennisontwikkeling en toepassing binnen transities en uitzetten van onderzoekscalls, kwaliteitsborging van onderzoeks- en praktijkontwikkeling, organisatiebrede kennisdeling en organiseren van de kennisraad met onafhankelijke wetenschappers en stedelijke experts die adviseren over prioriteiten, kwaliteit, ethiek/open science en impact. Naast de instrumenten uit bovengenoemd scenario, bestaan aanvullende instrumenten:

- Stedelijke onderzoeksprogramma's op 3-5 domeinoverstijgende transities (4 jr.)
- (mogelijke) leergang
- Stedelijke kennisraad
- Hoogleraren, lectoraten, practoraten op transities

Financiering
CSO: dit scenario kan uit bestaande middelen gerealiseerd worden door afschalen redactie taken binnen het CSO-team en alloceren van budget voor coördinering van onderzoekscalls door CSO-team.

Ingeschat wordt dat per transitie thema 500 K p/j vrijgemaakt moet worden voor de uitvoering van de kennis (en innovatie) agenda (onderzoek, living labs, werkplaatsen, leergangen, leerstoel/lectoraat/practoraat), als ervoor gekozen wordt structureel intensiever aan de kennisfunctie en samenwerking met kennisinstellingen te gaan werken. Hiervan kan een percentage gealloceerd worden voor onderzoeksprogramma's, waar betrokken Kennisinstellingen gevraagd worden om ook financieel en in kind aan bij te dragen. Daarnaast moet er budget beschikbaar zijn voor de vergoeding van de kennisraad. Dit komt neer op max 2,5 miljoen p/jaar extra middelen uit coalitiemiddelen.

Directies: capaciteit voor de uitvoering van de stedelijke kennis- en leeragenda moet uit de bestaande capaciteit van directies komen die betrokken zijn bij de domeinoverstijgende transities. Per transitie is een kennis- en onderzoekscoordinator nodig en inzet van een betrokken programmaleider.

Effecten van dit scenario

+	-
Sterke stedelijke regie op kennis en innovatie: onderzoek en kennisontwikkeling worden programmatisch ingezet voor grote stedelijke transities.	**Meer centrale sturing nodig:** stedelijke programmering vraagt zwaardere governance en bestuurlijke afstemming.
Snellere ontwikkeling en opschaling van oplossingen voor stedelijke vraagstukken: onderzoek, innovatie en praktijkontwikkeling worden gericht verbonden aan beleidsdoelen.	**Minder flexibiliteit voor directies:** een deel van kennisbudgetten en onderzoeksinzet wordt centraal geprogrammeerd.
Maximaal lerend vermogen van de stad: resultaten uit onderzoek worden systematisch benut om beleid te verbeteren en bij te sturen.	**Hogere structurele kosten:** stedelijke onderzoeksprogramma's, kennisraad en instrumentarium vragen extra middelen.
Sterke samenwerking met kennisinstellingen en partners: consortia, onderzoeksprogramma's en leerstoelen versterken het stedelijk kennisecosysteem.	**Complexere organisatie:** programmering, calls en partnerschappen vragen intensieve coördinatie en beheer.
Grotere transparantie en toegankelijkheid van kennis: openresearch wordt centrale kennisinfrastructuur voor stad en partners.	

4. Werkwijze en fasering

De implementatie vindt stapsgewijs plaats. In de eerste fase ligt de nadruk (bij scenario 2, 3 en 4) op prioritering en inrichting van kennisagenda's; in de vervolgfase op ontwikkeling en benutting van kennis; en gedurende het proces richten we ons op borging, opschaling (bij scenario 3 en 4) en structurele verankering in de bestuurlijke cyclus. Tempo en schaal zijn afhankelijk van bestuurlijke keuzes, beschikbare capaciteit en prioritering.

Fase 1: scenario's voorleggen (april-juni 2026)

- In deze fase worden de scenario's op basis van input van GMT en wethouders verder aangescherpt en gepubliceerd, inclusief een 'shortlist' van mogelijke thema's/ transities op basis van deskresearch, interne consultaties met directies/stadsdelen en consultaties met kennisinstellingen;
- Een besluit over het gewenste scenario wordt voorgelegd aan de onderhandelende partijen die een nieuw gemeentebestuur gaan vormen.

Fase 2: (Afhankelijk van gekozen scenario) Kennisagenda ontwerpen (juli-december 2026)

- In deze fase wordt op basis van het gekozen scenario per transitie een uitgewerkte kennisagenda opgesteld die direct richting geeft aan onderzoek, pilots en leeractiviteiten. Hiervoor worden werksessies georganiseerd om kennisbehoefte op te halen, te vertalen naar kennisvragen, gewenste kennisproducten, en de doorwerking.
- Afhankelijk van de gekozen ambitie wordt er een regiegroep ingesteld en samenwerkings- en procesafspraken gemaakt met betrokken kennisinstellingen over bijdrage
- Op openresearch.amsterdam wordt per transitie de kennisagenda gepubliceerd (en eventueel dossiers aangemaakt)
- GMT en/of clusterdirecteur akkoord op agenda's en advies over capaciteit en budget
- B&W stelt de kennisagenda 2027-2030 vast voor een of meerdere transities

Fase 3: (Afhankelijk van gekozen scenario) Start kenniscoalities en uitvoering agenda's (2027-2030).

- Per jaar wordt er een portfolio per transitie opgesteld met daarin de deliverables (zoals kennisdossier op openresearch, bestuurlijke kennisdialoog, werkplaats/living lab of actieonderzoek, "stand-van-de-wetenschap"-factsheets)
- Op de verschillende projecten wordt vanuit de betrokken directies een projectleider aangewezen die met de kennisinstellingen deelprojecten uitvoert
- Evalueren en bijsturen: jaarlijks bespreken we met de regiegroep wat goed gaat, welke dilemma's er zijn, en wat er nodig is om de doelen te halen om kennisbehoefte op te halen, te vertalen naar kennisvragen, gewenste kennisproducten, en de doorwerking.
- Afhankelijk van de gekozen ambitie wordt er een regiegroep ingesteld en samenwerkings- en procesafspraken gemaakt met betrokken kennisinstellingen over bijdrage
- Op openresearch.amsterdam wordt per transitie de kennisagenda gepubliceerd (en eventueel dossiers aangemaakt)
- GMT en/of clusterdirecteur akkoord op agenda's en advies over capaciteit en budget
- B&W stelt de kennisagenda 2027-2030 vast voor een of meerdere transities

Fase 4: doorlopende bestendiging kennisinfrastructuur (parallel)

- Kwaliteitskader onderzoek & opdrachtgeverschap, formats onderzoeksjaarplannen, etc.
- Samenwerkingsovereenkomsten voor onderzoek en ontwikkeling opstellen
- Een aangepaste vorm van openresearch.amsterdam beheren en doorontwikkelen (dossiers per transitie, tagging, koppeling monitoring/evaluatie, basis AI-ondersteuning (binnen kaders)).
- Leerprogramma (jaarlijkse reflectiedag + leersessies + coaching etc.)

5. Randvoorwaarden

- Een sterke kennisinfrastructuur verbindt strategie, programmering en praktijk met elkaar. Daardoor landen bestuurlijke prioriteiten in concrete projecten en voeden praktijkervaringen de strategie.
  - Dit vraagt om een goede inbedding van de aanpak in de bestuurlijke en P&C cyclus van de gemeente en aandacht voor vaardigheden en leervermogen binnen de organisatie

- Effectieve kennisontwikkeling vraagt om expliciete keuzes: wat zijn de belangrijkste kennisvragen (prioritering), waar investeren we in, en wat krijgt voorrang?
  - Dit vraagt om heldere regie en een duidelijk proces voor het vaststellen en prioriteren van de transitie (vraagstukken), alloceren en uitgeven van budget, voldoende beschikbaarheid van capaciteit, expertise en implementatiekracht bij directies en CSO.

- Wanneer kennisfuncties formeel zijn ingebed en toegang hebben tot bestuurlijke tafels, ontstaat echte doorwerking.
  - Dit vraagt om een stevig mandaat van de CSO om ervoor te zorgen dat kennis niet alleen informeert, maar richting geeft, en een heldere rolverdeling tussen CSO, O&S, SST, en directies.

- Een goed ingerichte structuur (platforms, overlegvormen, programmering) werkt het beste wanneer die wordt ondersteund door zichtbaar, actief leiderschap dat verbinding stimuleert en energie mobiliseert.
  - Dit vraagt om een duidelijke governance en besluitvorming, met rugdekking van GMT en betrokken directeuren voor uitvoering van de kennis- en leeragenda's.

- Een goed functionerende kennisinfrastructuur overbrugt de logica van wetenschap, beleid en uitvoering. Door deze werelden bewust te verbinden (in een gemeenschappelijke taal) ontstaat wederzijds begrip en versnelling.
  - Dit vraagt om een zorgvuldig en verantwoord proces voor het samenwerken met kennisinstellingen en andere kennispartners onder duidelijke voorwaarden.

- Dit vraagt om een (minimale) doorontwikkeling en automatisering van openresearch.amsterdam en integratie met andere beleidsbibliotheken en platforms, binnen AI-visie en kaders.
  - Hou de publieke waarde in het oog: de kracht van een kennisinfrastructuur blijkt uit beter beleid, snellere innovatie, sterkere uitvoering in de praktijk.

Referenties

Torfing, J., Sivertsen, H., & Torvatn, H. (2024). Metagovernance of co-creation in city–university partnerships: How to avoid being stuck in the middle? Public Administration, 102(4), 1711–1727. https://doi.org/10.1111/padm.12997

